

Warszawa, 23-09-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.510.119.2023.MK

Pan

Adam Bodnar

Minister Sprawiedliwości

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

do mojego Biura napływają skargi wierzycieli Getin Noble Bank S.A. w upadłości, dotyczące różnego rodzaju problemów związanych z aktualną sytuacją tego podmiotu.

Jednym z problemów o charakterze systemowym, wynikającym ze skarg jest sposób prowadzenia postępowania po ogłoszeniu upadłości ww. banku, w tym kwestia niewłaściwego funkcjonowania Krajowego Rejestru Zadłużonych (dalej: „KRZ”). Problem ten był już przedstawiany Ministrowi Sprawiedliwości Zbigniewowi Ziobrze w wystąpieniu z dnia 5 września 2023 r. W wystąpieniu tym sygnalizowałem problemy wierzycieli przy zgłaszaniu wierzytelności, wynikające z niedostosowania systemu teleinformatycznego do specyfiki dochodzenia roszczeń wynikających z unieważnienia umowy kredytu indeksowanego albo denominowanego we franku szwajcarskim. Podniesiona została również kwestia problemów technicznych polegających na przeciążeniu systemu w sytuacji masowego dokonywania zgłoszeń.

Wobec braku odpowiedzi na powyższe wystąpienie, działając na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹, pragnę ponownie zwrócić się z prośbą o analizę funkcjonowania tego systemu, a także zauważonych w tym procesie nieprawidłowości, jak również o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich, czy zauważone nieprawidłowości będą podstawą działań naprawczych, tak w zakresie dodania lub zmiany funkcjonalności systemu teleinformatycznego, zmierzających do zwiększenia jego przystępności dla opisanej grupy wierzycieli, jak również pod kątem zapewnienia technicznej wydolności systemu w przypadku jego zwiększonego obciążenia.

Pragnę również dodać, że wniosek o niefunkcjonalności KRZ w kontekście upadłości Getin Noble Bank S.A. w upadłości nie jest jedynie moją oceną, wynikającą z treści otrzymywanych skarg. W ramach postępowania wyjaśniającego zwróciłem się również do Sądu upadłościowego prowadzącego postępowanie upadłościowe banku z pytaniem, czy zostały zidentyfikowane trudności po stronie wierzycieli związane z procedurą zgłaszania wierzytelności w KRZ. W ocenie Sądu: „system elektroniczny z uwagi na jego niefunkcjonalność, nieczytelność i niewielką wydajność utrudnia sprawne prowadzenie postępowania, jak również utrudnia dokonywanie zgłoszeń wierzytelności i składanie pism głównie przez strony, które nie korzystają z profesjonalnej pomocy bądź mające ograniczony dostęp do Internetu. Częstym argumentem podnoszonym przez strony w skargach (np. w skargach na zwrot zgłoszenia wierzytelności przez syndyka) są wady systemu i jego niefunkcjonalności i że z tego powodu strona nie była w stanie dokonać danej czynności. Zdarzały się już w praktyce tut. Sądu (nie tylko w przedmiotowej sprawie) środki odwoławcze opierające się w dużej mierze na argumentacji związanej z ograniczeniem prawa do Sądu poprzez stosowanie systemu KRZ jak i powoływaniem się na fakt wykluczenia cyfrowego.” Wobec tego można wskazać, że problem z korzystaniem z KRZ nie może być postrzegany wyłącznie jako subiektywna ocena, uczestników postępowania postawionych wobec konieczności wzięcia udziału w postępowaniu sądowym, co samo w sobie stanowi wyzwanie dla osób niezajmujących się na co dzień działalnością prawniczą. Jest to również refleksja oparta o praktykę sądową, tym bardziej więc miarodajna.

¹ Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264).

Warto oczywiście zaznaczyć, że postępowanie prowadzone wobec Getin Noble Bank S.A. w upadłości jest zapewne największym postępowaniem w historii RP, co samo w sobie determinuje okres potrzebny do przeprowadzenia każdego z jego etapów. Dodatkowo specyficzna dla tego postępowania pozostaje kwestia tego, jakiego rodzaju wierzytelności podlegają zgłoszeniu. Uogólniając, są to roszczenia konsumentów wynikające z abuzywnego charakteru umowy kredytu frankowego. Ustawodawca nie zdecydował się na uregulowanie sytuacji kredytobiorców frankowych, a praktyka obrotu wskazuje na to, że pomimo korzystnego dla kredytobiorców orzecznictwa, banki nadal zaprzeczają zasadności roszczeń konsumentów, tak na etapie przedsądowym, jak i na etapie sądowym. Wobec tego w zasadzie jedyną drogą zapewniającą konsumentom realną ochronę prawną ich interesów naruszonych owymi umowami jest droga sądowa i uzyskanie prawomocnego orzeczenia zgodnego z żądaniem kredytobiorcy. Ten stan rzeczy jest jednak niekorzystny, gdy chodzi o kredytobiorców pozbawionych możliwości prowadzenia sporu sądowego, ze względu na upadłość banku. I taka była dotychczas sytuacja kredytobiorców Getin Noble Bank S.A. w upadłości. W ocenie syndyka masy upadłości, a także niektórych sądów rozpoznających wnioski o zawieszenie sporów frankowych, wszelkie roszczenia objęte pozwami kredytobiorców powinny być zostać rozpoznane w trybie zgłaszania wierzytelności², o którym mowa w art. 236 Prawa upadłościowego³ i nast. Należy wyrazić nadzieję, że problem ten ostatecznie zniknie po wydaniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2024 r. (sygn. III CZP 5/24).

W uchwale tej Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że „postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy będącego konsumentem o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu, prowadzone przeciwko bankowi, co do którego w toku postępowania ogłoszono upadłość, nie jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, a tym samym może być podjęte z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka.”

Niemniej można wciąż wyrażać obawę, czy wierzytelności zgłoszone do listy przez konsumentów w postępowaniu upadłościowym zostaną uznane, czy też będą ² <https://www.prawo.pl/biznes/upadlosc-getin-noble-bank-zakonczy-sie-za-wiele-lat-w-tym-czasie-frankowicze-musza-splacac-kredyt,524792.html>

³ Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 794, zwana dalej: „Prawo upadłościowe”).

miały charakter sporny, jeżeli nie zostały jeszcze objęte prawomocnym orzeczeniem. Nie wszyscy kredytobiorcy złożyli pozwy o ustalenie nieważności swych umów kredytowych. Także ci kredytobiorcy, którzy wystąpili z powództwem, będą oczekiwać na proces odwieszania postępowań, przy czym wciąż okres oczekiwania na zakończenie dwuinstancyjnego procesu wynosi kilka lat. Może to, przynajmniej wobec wierzytelności z umów niebędących przedmiotem procesu o ustalenie nieważności, skutkować odmową umieszczenia ich roszczeń na liście wierzytelności przez syndyka. Jeżeli zaś wierzytelności te nie zostaną umieszczone na liście wierzytelności można przypuszczać, że konsumenci będą zmuszeni do zaskarżania listy wierzytelności w trybie sprzeciwu, a ostatecznie o roszczeniu konsumenta, w tym o ustaleniu nieważności umowy i rozliczeniu wzajemnych świadczeń, będzie orzekał sędzia-komisarz i ewentualnie w II instancji sąd upadłościowy.

Moje wątpliwości związane z uznaniem zgłoszeń do listy wierzytelności wynikają ze sposobu działania banku w upadłości, opisanego tak w skargach obywateli, jak i w doniesieniach medialnych⁴. Należy podkreślić, że pomimo upadłości bank, w którego imieniu występuje syndyk masy upadłości, nadal prowadzi obsługę kredytów, prowadzi działania windykacyjne wobec kredytobiorców, którzy powołując się na abuzywny charakter umów zaprzestali spłaty kredytu lub uzyskali orzeczenie zabezpieczające, które nie jest wykonywane przez bank. Działania te polegają na kierowaniu wezwań do zapłaty zaległości, tj. poszczególnych rat, ale również kredytu postawionego w stan wymagalności, informowaniu o wpisie do jednego z biur informacji gospodarczej, uwidacznianie informacji o zadłużeniu w Biurze Informacji Kredytowej. Niestety dotarły do mnie również sygnały o sytuacjach absolutnie niedopuszczalnych, takich jak nierespektowanie przez upadły bank, a więc *de facto* przez syndyka masy upadłości, prawomocnego orzeczenia sądowego stwierdzającego nieważność umowy kredytu frankowego i dalsze żądanie spłaty kredytu z unieważnionej prawomocnie umowy.

Być może sytuacja ta wynika z aktualnie bardzo skomplikowanego procesu „obsługi” klientów upadłego banku, niewłaściwego przepływu informacji w ramach samej instytucji finansowej, jak i trudności komunikacyjnych z tym podmiotem, który w zakresie prowadzonych czynności pozostaje w faktycznym zarządzie syndyka masy upadłości. Jednak z powyższego wynika po raz kolejny, że procedura upadłościowa nie

⁴ <https://www.prawo.pl/biznes/syndyk-getin-noble-bank-windykuje-klientow-czy-ma-do-tego-prawo,525929.html>

przewiduje odpowiednich narzędzi prawnych i technicznych koniecznych w sytuacji upadłości banku, którego wierzycielami są co do zasady konsumenci, dochodzący ustalenia nieważności umów kredytowych ze względu na abuzywności ich postanowień. Powstaje również pytanie, jaki jest obecnie status osób, które nie uzyskały prawomocnego ustalenia nieważności umowy kredytu przez sąd. Czy kredytobiorcy Ci pozostają formalnie kontrahentami upadłego banku, dłużnikami z tytułu zaciągniętego kredytu, wymagającymi stałej obsługi swego długoterminowego zobowiązania. Czy też wobec charakteru tych zobowiązań, opartych o klauzule abuzywne, należy uznać, że faktycznie nie powinni spłacać kredytu, w szczególności, jeżeli ze względu na stan upadłości banku, brak jest pewności prawnej, co do możliwości dokonania rozliczenia z bankiem w przypadku ustalenia nieważności umowy.

Z informacji uzyskanych w sądzie upadłościowym prowadzącym ww. postępowanie wynika, że samo sporządzenie listy wierzytelności zajmie kilka lat. Mając zaś na uwadze skalę zgłaszanych roszczeń wobec Getin Noble Bank S.A. w upadłości, trudno przyjąć, by konsumenci-kredytobiorcy mogli oczekiwać na rozwiązanie ich spraw w przewidywalnym terminie.

Wydaje się trudne do przyjęcia, że w tym czasie prawa konsumentów do skorzystania z ochrony przed skutkami stosowania przez bank niedozwolonych postanowień umownych pozostaną niejako w zawieszeniu. Nie można wykluczyć, że do chwili ustalenia nieważności umowy w drodze prawomocnego wyroku bank w upadłości, odnosząc się do jego dotychczasowych praktyk, będzie prowadził wobec kredytobiorców chociażby pozasądowe działania opisane powyżej. Kredytobiorcy odbierają to jako bezprawne wywieranie nacisku na dalszą spłatę zobowiązań, co do których istnieje przekonanie, że powstały na podstawie abuzywnych postanowień umownych. Jednocześnie spłaty tej żąda już nie tyle bank, a syndyk, będący nie tylko przedstawicielem banku, ale również organem postępowania upadłościowego, wykonującym rodzaj władztwa publicznego.

Mając na uwadze powyższe uwagi i spostrzeżenia wynikające z nadsyłanych do mnie skarg, zwracam się z uprzejmą prośbą, na podstawie art. 16 ust. 1 i 2 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, a także mając na uwadze art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 76 Konstytucji RP, o odniesienie się do przedstawionych zagadnień problemowych dotyczących kredytobiorców upadłego banku.

W szczególności uprzejmie proszę o wskazanie, czy analizowana była możliwość wprowadzenia normatywnych uregulowań usprawniających działanie KRZ, jako narzędzia zgłaszania wierzytelności przez kredytobiorców frankowych lub wobec pojawienia się masowych roszczeń o charakterze konsumenckim wobec upadłej instytucji finansowej. Ponadto zwracam się z uprzejmą prośbą o wskazanie, czy sytuacja kredytobiorców Getin Noble Bank S.A. w upadłości była przedmiotem analizy w Pana resorcie i czy są możliwe do podjęcia przez Pana Ministra kroki zmierzające do poprawy sytuacji tej grupy obywateli, zarówno tych osób, które oczekują na możliwość ponownego uruchomienia drogi procesu sądowego, jak i tych którzy formalnie nie wszczęli postępowania w sądzie, zmierzającego do ustalenia nieważności umowy kredytu frankowego, ale zgłosili swe wierzytelności syndykowi, bowiem uważają, iż ich umowy dotknięte są sankcją nieważności, ze względu na abuzywny charakter zawartych w nich postanowień.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/